

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonošno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

— registrovana zadruga z omejenim jamstvom. —
Promet do konca grudna 1906 K 231.879'63.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Stik z ljudstvom.

(Dalje.)

5. Snovanje posojilnic.

Slabe gmotne razmere, ki v njih živi slovensko učiteljsko, in pa preziranje našega stanu od strani voditeljev našega ljudstva in nekaterih drugih merodajnih činiteljev, ki imajo v rokah ljudsko šolstvo in usodo ljudskega učiteljskega, so nas prisilile, da smo se začeli učitelji krepko združevati po raznih društvih in zadrugah. Ta društva bijejo dandanes hud boj za ugled šolstva in za obstanek ljudskega učiteljskega. Ta boj bo pa izvojevan šele takrat, kadar bo naša organizacija slonela na zanesljivih gmotnih tleh. V ta namen smo se začeli ljudski učitelji organizovati zadnji čas tudi na gospodarskem polju, na polju zadrugištva. Pred dobrima dvema letoma smo si ustanovili „Učiteljsko hranilnico in posojilnico“, ki se tako lepo razvija, da je veselje. Letos nam izkazuje že 2655 K 62 h čistega dobička, ki se razdeli zgolj v učiteljske namene. Letos je pa dobila naša hranilnica in posojilnica čvrsto sestrice „Učiteljsko tiskarno“, ki tako vrlo napreduje, da ne bo dolgo, ko bomo z njeno pomočjo dvignili svoj stan v vrsto tistih stanov, ki vodijo usodo našega ljudstva. Seveda, ne smemo pa hoditi sami zase in iskati zgolj lastnih koristi, ampak moramo stopiti tudi med ljudstvo ter tudi njega dvigniti na gospodarskem polju ter ga iztrgati iz rok tistih, ki se boje ljudske naobrazbe.

tihi, ezki dolinici, obdani od nizkih hribov, skoro ločeno od vsega sveta in zato njeno ime“.

Učitelj obesi na tablo veliko sliko Mirnega dola. Zraven pa obesi zemljevid domače dežele, na katerem kažejo in opisujejo natančneje pot od glavnega mesta v Mirni dol.

Nato se prične natančno opisovanje nesreče pri Mirnem dolu. Opisovali so ves ustroj železnice, razne vrste vlakov, gonilne sile, oboje pri vlakih i. t. d., dalje razne nesreče in njihov vzroke. Na vseh odgovorih učencev se je poznalo, da taki pogovori niso poredki, temveč nekaj vsakdanjega.

Tako se je obravnavalo še mnogo dnevnih novic, tudi nekaj iz politike, seveda iz splošnega, višjega, ne strankarskega stališča. Učenci so imeli o navadnejših dnevnih vprašanjih jasne pojme in to v vprašanjih, o katerih se učencem naših dni na zemlji še sanjalo ni.

Med temi pogovori je prišlo na vrsto tudi računstvo. Med novicami je bila tudi sledeča:

„V Dolgi vasi je nastal zaradi strele minoli četrtek velik požar; trem posestnikom so pogorela vsa poslopja. Škode je pri prvem 4900 K, pri drugem 7200 K, pri tretjem 3500 K; prvi je bil zavarovan za 2000 K, drugi za 6500 K, tretji pa le za 1000 K. Škoda je torej jako velika“.

Stopiti moramo torej med ljudstvo ter tudi za ljudstvo snovati in ustanovljati take hranilnice in posojilnice, ki bo imel učitelj v njih vplivno besedo. Na ta način pride ljudstvo navzlic vsemu hujskanju zoper šolo in učiteljsko do izpoznanja, da mu je ljudski učitelj odkritosrčen in blag dobitnik.

Če obstoji v občini že posojilnica, ki nje voditelji niso naklonjeni šolstvu in učiteljsku, naj se s pomočjo učitelja ustanovi konkurenčna posojilnica, ki bo v rokah učiteljskega ter šoli in učiteljsku prijaznih mož. S tem delovanjem učiteljskega veliko pridobi na veljavi in ugledu in le potem zadrugištva se nam bo mogoče povspeti v vrsto voditeljev našega ljudstva. Vzemimo si za zgled „Zavezinega“ tajnika, tovariša Dragotina Česnika iz Knežaka. Mož je bil župan v Knežaku in njegov ugled med ljudstvom je rasel zaradi njegovega nesebičnega in požrtvovalnega delovanja za ljudstvo od dne do dne. To je peklo klerikalce; zato so sklenili, da ga odtrgajo od ljudstva. V ta namen so ustanovili v Knežaku svojo posojilnico ter poskrbeli, da so napravili ljudstvo odvisno od nje. Odvisni kmetje, ki so bili poprej najzvestejši pristaši Česnikovi, so morali zdaj nastopiti proti svojemu dobitniku. Posledica tega hujskanja je bila, da so Česnika pri prvih občinskih volitvah vrgli z županskega stola in iz občinskega odbora. Mislili so, Česnika smo že ubili. Pa ga niso. Vrli mož je po klerikalnem vzoru ustanovil v Knežaku novo posojilnico, ki dela veliko konkurenco svoji klerikalni sestri; v štirih mesecih svojega obstanka ima že 60.000 K prometa! S tem so se vroča tla pod Česnikovimi nogami ohladila in ljudstvo je začelo zopet se vračati zaupno v njegovo zavezo in varstvo.

Tovariši, posnemajte tega vrlega tovariša Česnika ter ustanovljajte povsodi, kjer se nahaja klerikalna posojilnica, s pomočjo uglednih naprednih domačinov novo posojilnico, ki boste imeli v nji vplivno besedo! Kjer pa še ni nobene posojilnice, ne zamudite nobenega dneva in jo takoj ustanovite.

Pravkar je izšel v novi izdaji „Slovenski posojilničar“ iz peresa znanega posojilniškega strokovnjaka, tovariša

Preden se je izračunala škoda, se je natančno obravnavalo, kje je Dolga vas, slično kakor pri Mirnem dolu, potem vzroki požara, korist in način zavarovanja i. t. d.

Tako se je okrog teh vsakdanjih, a iz resničnega življenja vzetih novic koncentriralo ves pouk: čitanje, jezikovni pouk v obliki lepega in slovniško pravilnega pripovedovanja, domoznanstvo, računstvo itd.

Nisem se mogel dovolj načuditi zanimanju, s katerim so sledili učenci tem pogovorom in kako vzorna disciplina je vladala ves čas. To so bili realni dogodki, vzeti iz življenja, ki vrvi dannadan krog nas, provzročujoč razne nezgode, ne pa one neslane povestice, ki smo jih čitali mi še svoj čas na zemlji, pri katerih so otroci navadno že zevali, komaj so zvedeli, o čem hočemo čitati ali so že poiskali dotično berilo v čitanki preden jim je učitelj velel: „Knjige na klop!“

Prehitro je minil čas, ura je bila poldne. Učenci so spravili liste pod klop in tiho odšli iz sobe. Razkropili so se po tratah in potih obširnega šol. vrta.

Učitelj se mi pridruži in me odvede na vrt. Reče mi: „Mi kosimo ob pol eni uri. Učenci se prej malo naskačejo in razvedre, da jim jed bolje tekne“.

(Dalje.)

ravnatelj Ivana Lapajnet, ki daje navodilo o snovanju in poslovanju slovenskih posojilnic. Cena trdo vezanemu izvodu te izborni pouk za posojilniško poslovanje obsegajoče knjige je 3 K, mehko vezanemu 2 K 40 h, nevezanemu 2 K. Naročnina se pošilja na „Centralno posojilnico slovensko“ v Krškem.

Za snovanje posojilnic daje potrebna navodila in pojasnila drage volje tudi ravnatelj „Zadružne zveze“ v Celju g. Franjo Jošt. Pa tudi naš list bo prinašal navodila, kako se snujejo in vodijo posojilnice.

Vodstvo učiteljske organizacije daje tudi drage volje pojasnila za snovanje in vodstvo posojilnic ter bo pošiljalo tudi večake k ustanovitvam in šlo s svetom in dejanjem na roko vsakemu tovarišu, komur je mar učiteljski napredek in napredek našega ljudstva! Torej, tovariši le med ljudstvo za ljudstvo in za naš stan ter snujte posojilnice križem domovine! Uspeh ne izostane.

(Dalje.)

Slovensko učiteljstvo na Štajerskem, dne 2. februarja t. l. vsi v Gradec!

Na shodu bo razgovor samo o gmot- nem stanju učiteljstva.

Narodna stranka na Štajerskem in šolstvo.

Is poročila tovariša Vekoslava Strmška na ustanovnem shodu „Narodne stranke“.

Že davno je vsestransko priznana resnica: „Kdor ima šolo, ima oblast“. Zaradi tega so se že od nekdaj trudili tudi posamezniki kakor celi stanovi, posebno pa še nekatere političke stranke, da bi dobili šolstvo v svojo oblast in ga tako uredili, kakor bi najbolj prijalo njihovim osebnim in rodovinskim, oziroma stanovskim ali strankarskim koristim. Dolgo časa se je vršil ta boj bolj prikrito pod različnimi pretvezami, šele v novjšem času je stopil v javnost kot tak, in sedaj je že precej navadno, da označi vsaka politička stranka svoje stališče napram šoli. Smelo trdim, da je ta točka v programu vsake političke stranke med najvažnejšimi, če ne najvažnejša. Naravno in potrebno je torej, da tudi naša stranka takoj jasno izreče, kaj misli ukreniti glede šolstva.

Naša narodna stranka je po mojem mnenju in prepričanju združitev vseh še duševno mladih narodnjakov, ki še verujejo v ideale in jih negujejo; narodnjakov, ki verujejo v boljšo bodočnost našega naroda in so pripravljeni zanj žrtvovati svoje duševne, telesne in gmotne sile brez ozira na lastno korist ali škodo. Vsi hočemo delati, vsi narodu pomagati in ga dvigniti, a nihče ne misli iskati pod njenim okriljem osebnega dobička.

V tem oziru smo gotovo najčistejši idealisti in torej tudi lahko in mirno izjavljamo: „Narodna stranka ne bo nikdar izkoriščala šole v strankarske namene“.

Kot stranka samostojno mislečih, svobodoljubnih rodoljubov bo „Narodna stranka“ pač povsod pospeševala splošno naobrazbo, skrbela bo torej tudi vselej, da se šolstvo primerno razvija, popolnuje, a na notranjo uredbo šol, na pouk in učiteljstvo pa ona kot politička stranka ne bo vplivala. Šola ima vzvišeno in pretežno nalogo ter je nje uspeh odvisen od to-

likih činiteljev, da je vsako izkoriščanje te po političkih strankah pravo prokletstvo zanj in za izobrazbo naroda. Šola naj uči vselej resnico, ona naj vzgaja pravicoljubne, poštene, misleče in delavne ljudi. In kakor je resnica samo ena, tako more biti prava šola samo ena. Kakšna pa bodi ta šola, to naj odločujejo v to poklicani šolniki.

Zato bo „Narodna stranka“ delovala na to, da se šolstvo osamosvoji, da se izroči večim šolnikom in odvzame političkim uradnikom in drugim, ki o njem ničesar ne razumejo. Na ta način bi se uredile šole edino po pedagoških načelih, kar je edino pravilno.

Pri vsem tem pa stavi narodna stranka dva glavna pogoja:

1. Vse naše šolstvo mora biti urejeno na narodni podlagi.

2. Ustanoviti se mora toliko in takih šol, da bo mogel vsak Slovenec dobiti svojem stanu potrebno naobrazbo v naših domačih šolah.

V doseg te svrhe se pa morajo zgoditi nekatere važne izpremembe. V prvi vrsti se mora ustanoviti za naše slovenske šole posebna deželna šolska oblast, ki bo vodila in urejevala naše šole, kakor je našim razmeram primerno. Sedaj urejujejo šolstvo po vsi deželi po enem kopitu, ki je pa mnogo bolj prikladno nemškemu delu dežele kakor slovenskemu. Naše šolske knjige so sicer slovenske, a se odlikujejo z jako slabim besedilom in so take, da bi, prevedene v nemščino, čisto lahko služile nemškim šolam. Sedaj se v tem oziru obrača nekaj na bolje, a silno počasi. Dočim smo dobili nove nemške knjige takorekoč na mah, kuhajo naše slovenske čitanke že leta in leta, in še ne vemo, kdaj dobimo vse. — To in marsikaj bi že bilo drugače, ko bi upravljal naše šole posebni deželni šolski svet, v katerem pa bi seveda morali odločevati naši ljudje.

Druga važna zahteva pa je ustanovitev slovenskega učiteljskega na Štajerskem.

Sedaj se izobrazuje učiteljstvo skoraj izključno na nemških učiteljskih, kjer poučujejo slovenščino le po nekaj ur na teden. To je našim šolam na veliko škodo. Ko nastopi slovenski učitelj svojo službo, mora podajati otrokom snov v slovenščini, medtem ko si jo je on prisvojil v nemškem jeziku. Kako težavno je to, ve le tisti, ki je to izkusil. Kolikokrat mora iztikati in iskati po knjigah, da dobi primerne besede, in kako nerodno mu grede iz ust. Nikakor se ni čuditi, če se boje nekateri učitelji napisati par slovenskih vrstic za kak časopis ali za kakšno oblast, ko tečejo nemške besede kot olje izpod peresa. S kakšnim veseljem pa naj poučuje tak učitelj slovensko mladino, kako jo naj uči spisja in kako naj podpira narodno vzgojo?!

Slovensko učiteljske na Štajerskem nam je torej potrebno.

Temelj vsi naobrazbi polaga in ustvarja takozvana ljudska šola. Ona prevzame otroke od staršev, ona jim mora zbujati in razvijati duševne sile, jim mora uriti razne zmožnosti in jim mora podati one nauke, ki so vsakemu človeku potrebno potrebnosti, da postane koristen član človeške družbe. Ljudska šola je veliki večini našega naroda edino izobraževališče in je torej za nas neprecenljive važnosti. Skrbeti moramo torej, da take šole ustanavljajo in popolnujejo povsod, kjer je potrebno, da bo res mogoče vsakomur obiskovati šolo in da ne bodo posamezni razredi prenapolnjeni.

A zahtevali bomo, da prispevata tudi država in dežela k stroškom za šolske stavbe. Ravno stroški za šolske stavbe, ki